

enenevässä määrin tekstien kautta tai tekstinä.

Lingvistinen käänne ei ole maailmalla mikään uusi ilmiö, joten oli korkea aika saada siitä suomenkielinen sovellutus, jolla on mahdollisuus levitä opinnäyteitä laajemmalti eri alojen edustajien käsiin. Tekstilähtöisen diskurssianalyttisen tutkimuksen soveltaminen esimerkiksi hallintotieteissä organisaatiokulttuurin tutkimiseen avaisi mielenkiintoisia näkymiä työnantajien ja työntekijöiden välisen valtasuhteiden rakentumiseen jokapäiväisissä käytännöissä.

Mieluusti näkinsin, että aakkosissa esitetty haaste diskurssianalyysin kehitytyöstä ottaisi eri suunnilla kipinää, sillä nyt esitetyt aakkoset eivät ole kirjaimiston päätepiste, vaan pikemminkin kehoitus ikioman aapisen tuottamiseksi joka pikku nököhampaalle.

Päivi Rantanen

n & n

MUURIT ITSEN YMPÄRILLÄ

Veijo Teittinen, *Vangin filosofia*. VAPK, Helsinki 1993.

Jean Genet on kirjoittanut vangin filosofian ja maailmankatsomuksen; erityisesti *Ruusun ihme* on kuvaus vangista, joka ei pyri olemaan normaali (normien mukainen kansalainen) vaan jonka itseys lähtee hänen omista teoistaan ja omasta ruumiistaan. Mitään anteeksiantoa tai sovitusta ei tämä vanki kaipaa. Hän on tietoisesti Toinen kaikelle sille, mitä me normaalit ihmiset pidämme Oikeana ja Hyvänä. Genet ei romantisoi vankia, hän vain rakentaa kokonaan toisen maailman, joka näyttää meidän perspektiivistämme vastamaailmalta, mutta tuskin Jeanin näkökulmasta.

Se, mikä on muuttunut *Ruusun ihmeen* jälkeen, sitten 1940-luvun, on kaikenläpäisevä yhteiskunnallistuminen, jokaiseen soluun tunkeutunut kansalaistuminen, joka tekee myös vangista kansalaisen, jolla ei voi olla toista maailmaa. On vain normaali maailma ja sen erilaiset muodot muurin kummankin puolen. Tämä on se, mihin vankeinhoito on tähdännyt ja mikä varmastiikin auttaa siviilielämään palautumista. Mutta samalla se tekee toisesta liian tuttua: vangin on vaikeampi käsittää suljetun maailman pieniä eroja, kieltoja, epäämisiä, kontrollia. Kun kaikki todellisesti on samaa, miksi sitten näitäkään eroja? Aiheellinen kysymys.

Tilannetta voi lähestyä käyttämällä apunaan kansalaistumisen tiedollista käsikassaraa, yhteiskunnallista ajattelua. Tämä 60-luvun hedelmä käy kaiken selittämisessä: mikään ei jää selittämättä, mitään ei tarvitse ajatella toiseen

kertaan, kaikelle on kolonsa... Tämä pettävä ja eroilta sokaiseva ajattelutottumus on syöpynyt meihin kaikkiin ja me todella itse jo ajattelemme yhteiskunnallisen mukaan. Me olemme siis antaneet jonkin luoda muurit itsemme ympärille ja päästämme esille, todeksi, vain sen, mikä tulee selitetyksi yhteiskunnallisesti.

Veijo Teittinen on kirjoittanut kokemuksistaan vankina ja samalla myös muista vangeista, joita tunsi. Tämä laaja essee sisältää erinomaisia lähtöjä todelliseen ilmiökuvaukseen: vanki kuvaamassa omaa kokemustaan elämän kannalta oudossa suljetussa tilassa. Tästä lähtökohdasta saattaisi syntyä uusi, menetelmällisestikin mielenkiintoinen vangin filosofia. Se ei sisältäisi muuta kuin koetun ja tarkastellun ilmiön kuvauksen. Kuvaus sinänsä paljastaisi lukijalle maailman, jonka vieraus tekisi mahdolliseksi dialogisen ajattelamisen: lukija keskustelisi ilmiön kanssa.

Teittisen kirja rakentuu kuitenkin toisin. Se on yhdistelmä ilmiön kuvaamista, ilmiön oletettujen syiden selittämistä ja tähän täysin liittymätöntä teoreettisten selitysten etsimistä. Kirjassa nojataan suuremmalla painolla oman vuosisatamme yhteiskunnallisiin ja eksistentialistisiin ajattelijoihin kuin kokemukseen. Pitkät, mielenkiintoiset ja hyvin kirjoitetut kuvaukset kärsivät yhtäkkisistä teoreettisista ilmauksista, joiden välimatka kirjoittajan kokemukseen ja lukijan maailmaan on niin suuri, että koko kuvaus ontuu.

Teittinen on käyttänyt siis kahta, keskenään ristiriitaista, menetelmää: kuvausta ja selittämistä. Tämä ristiriita on varmasti monelle lukijalle hedelmällinen juuri siksi, että se vastaa sitä tapaa, jolla meidät on opetettu ajattelemaan: yksittäisen ja yleisen ristipaineessa. Vangin filosofiaan tämä ristiriita kuitenkin tuo sellaisen etäännytyksen, epäkohtaisuuden leiman, että me "kunnan" ihmiset voimme halki kirjan vain nyökytellä: mitään uutta ja uuteen orientoitumiseen vaativaa ei vanginkaan elämässä siis ole. Mitään toista ei siis ole sielläkään?

Juha Varto

n & n

MYTOMAANIN KLASSIKKO

Mircea Eliade, *Ikuisen paluun myytti*. (Le mythe de l'éternel retour: archetypes et répétition, 1949.) Suomentanut Teuvo Laitila. Loki, Helsinki 1993.

Mircea Eliade on ollut jo vuosikymmenet monen oppineen salainen ase Suomessakin: ikuisesti ammennettava lähde tarinoita ja toisiaan täydentäviä